

«Tenim una democràcia segrestada»

Entrevista a Ada Colau

Víctor Maceda

Ada Colau (Barcelona, 1974) és una de les cares més conegudes de l'activisme social. Com a coordinadora i portaveu de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) es va oposar als desnonaments i va plantar cara a polítics i banquers, cosa que l'ha popularitzada arreu de l'estat espanyol. Amb un discurs ben travat, ara s'ha erigit com a cara visible de *Guanyem Barcelona*, una plataforma nascuda a recer dels moviments veïnals i d'associacions diverses que ja compta amb el suport explícit de 40.000 ciutadans i que ha convidat diversos partits progressistes a formar-ne part, sempre que accepten de diluir la seua marca i d'acordar un programa ambiciós alhora que plausible. En aquesta entrevista, Colau explica els motius pels quals està disposada a accedir a la política institucional, un oferiment que va rebutjar en ocasions precedents. Considera que la situació actual és «d'emergència absoluta», que ha arribat el moment de «recuperar les institucions i democratitzar-les», però que si no, «encara anirem a pitjor». A

diferència de l'estructura vertical que caracteritza el sistema polític contemporani, ella en proposa una d'horitzontal, en què cada persona diga la seua i siga escoltada. Una «revolta ciutadana» que ha de començar a l'àmbit municipal, el més proper i accessible, i estendre's, gràcies a l'«efecte papallona», a instàncies més elevades. «La gent que es veu cada dia, que coincideix als seus barris, és qui té la capacitat d'organitzar-se i de transformar la quotidianitat», diu.

Si ara fa 10 anys us hagueren dit que estariu a punt d'entrar a la política activa, us ho haurieu cregut o, al contrari, us hauria semblat impossible?

De política, sempre n'he fet. Política és organitzar-se amb els altres per tal de millorar les condicions de vida i transformar la realitat, i a l'àmbit social, això mateix ho fa moltíssima gent. En el camp de l'habitatge, per exemple, s'han aturat desnonaments, s'ha forçat els bancs a negociar... Aquesta és la política amb majúscules, però com que no la fan les institucions, ho fa la societat civil. Una altra cosa és la política institucional, i en aquest sentit, jo he tingut l'oportunitat d'accedir-hi diverses vegades, però sempre ho havia descartat. Mai no he tingut interès a fer carrera política, però vivim moments d'excepcionalitat, i tant

Ada Colau és portaveu de la plataforma Guanyem Barcelona i ha estat la cara visible de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH), un dels moviments socials amb més impacte dels darrers temps. Víctor Maceda és periodista, especialitzat en informació política. Publica regularment al setmanari *El Temps*.

jo com molta altra gent que no s'ho havia plantejat mai, ens ho hem plantejat ara. La situació és d'emergència absoluta, la vida i la dignitat de les persones estan en perill, patim un retrocés democràtic gravíssim. Les retallades en matèria social són ben evidents, així com la pèrdua de drets que van costar tants i tants segles de lluita.

La crisi política i la crisi econòmica són indestruïbles, per tant.

En realitat, la crisi econòmica és fruit d'una crisi democràtica profunda, amb unes institucions que estan sota l'ombra de la sospita permanent, amb els partits de govern –tant a l'àmbit estatal com català– farcits de casos de corrupció, amb les *portes giratòries* [expressió referida al pas d'alts càrrecs públics a les grans empreses privades, un cop abandonen la primera línia política]... Hi ha la percepció generalitzada que la política institucional és al servei d'uns interessos econòmics molt particulars, molt minoritaris, en detriment dels interessos generals de la població. És això el que ha provocat que molta gent ens hàgim proposat de recuperar les institucions i democratitzar-les. Si no ens hi afanyem, encara anirem a pitjor.

Sense la crisi financera, la crisi política de què parlem no s'hauria penalitzat a les urnes? Hem vist, durant molts anys, que els casos de corrupció no implicaven cap desgast electoral. Ha calgut un sotrac econòmic tan sever per tal que l'ètica camine de bracet de la política?

No crec que la gent s'hagi repolititzat només per la crisi econòmica, sinó que tot plegat pertany a un cicle més extens. Abans de la crisi econòmica jo ja vaig participar en moltes mobilitzacions que evidenciaven una crisi de la representació política.

Recordo les campanyes antiglobalització, el «No a la guerra» o les relacionades amb l'habitatge, que es remunten al 2006 i, en conseqüència, també va ser un moviment previ al 15M. Hi ha hagut tot de mobilitzacions que han compartit la sensació que votar cada quatre anys no és prou per poder parlar de democràcia, i que les decisions de volada no es prenen als parlaments, sinó al Banc Mundial, al Fons Monetari Internacional i als consells d'administració de les grans empreses, que no tenen fronteres. Ja fa alguns anys que la gent és conscient d'aquesta pèrdua de sobirania, doncs, cosa que explica els altíssims índexs d'abstenció a les eleccions. Ha quedat clar que els partits actuals són insuficients com a eina de participació política. Del règim del 78, del règim de la Transició, vam heretar un sistema que limita la participació política als partits, convertits en estructures molt tancades i endogàmiques, molt preocupades de la seva manutenció i autopropagació, allunyades de la ciutadania i de la societat. L'auge d'Internet i de les xarxes socials també va esdevenir-se abans de la crisi econòmica, i s'han consolidat com uns mecanismes molt importants de participació política. De la participació política tradicional –de dalt cap a baix, consultiva però no decisòria– hem passat a una de més horitzontal, amb l'exigència de consultes, de referèndums vinculants, etcètera. En definitiva, la crisi dels partits provenia d'abans i la crisi econòmica tan sols ha servit per aguditzar-la.

Molts dels dèficits democràtics que comentem tenen a veure amb la macropolítica, però en canvi, heu decidit de centrar els vostres esforços en la política municipal. Us agradaria fer el salt a la política estatal o europea, més endavant?

Discrepo sobre això. Les qüestions que cal resoldre afecten tots els nivells institucionals: el local, l'autonòmic, l'estatal i l'europeu. Quan parlo de «democràcia segregada», quan dic que les grans decisions es prenen als consells d'administració de les grans empreses i no als parlaments, quan parlo de corrupció i de *portes giratòries*, això té a veure amb la política local i la política supralocal. La crisi de representació s'ha estès a tots els nivells, no és un problema estrictament global o estatal. A més, si creus –com és el meu cas– que cal una revolució democràtica, un empoderament col·lectiu que transformi de soca-rel les nostres institucions i recuperar la seva funció primigènia, caldrà començar de baix cap a dalt i no al revés. Des d'aquest punt de vista, el municipalisme és l'eina clau. La gent que es veu cada dia, que coincideix als seus barris, és qui té la capacitat d'organitzar-se i de transformar la quotidianitat. A partir d'aquí es podran plantejar unes altres transformacions en unes altres esferes. Ara bé, si volem impulsar una revolució democràtica des de la ciutadania, com crec que ja passa tant a Catalunya com a l'estat, el municipalisme en serà una de les claus. No podem caure en el maximalisme de pensar que si no canviem les regles del joc a nivell global, les polítiques de la troica o de l'FMI, no hi pots fer res. És tot just això, que ens volen fer pensar. La versió oficial que ens arriba cada dia ens diu que, efectivament, la política i l'economia són mons molt complexos que ens vénen dictats als ciutadans, que som com formiguetes i no entenem la complexitat de les coses. Ens diuen que són dinàmiques globals i que no hi ha cap més alternativa. Que les coses funcionen així, i punt. «Busca't la vida i fes el que puguis, que això és el que hi ha», et vénen a dir.

Estem abocats a caure en aquest parany; un paradigma que la ciutadania, però, s'ha proposat d'impugnar ara. «No ens resignem a acceptar aquesta realitat, sabem que les coses poden ser d'una altra manera, que l'economia es pot organitzar d'una altra manera», els contestem. I els canvis a l'escala local, és clar que sí, tenen el seu impacte a les escales superiors. Les polítiques *microlocals* poden demostrar que les coses es poden fer d'una altra manera, i l'*efecte papallona* pot reproduir-lo a unes instàncies més elevades.

Afirmeu que la reacció ciutadana va començar abans de la crisi, però fa l'efecte que el moviment 15M, l'any 2011, és el germen de plataformes polítiques com ara Podem o Guanyem.

El 15M és un moment fonamental d'un procés molt més prolongat, que no s'inicia llavors. El 15M té un abans i un després, però sí que és veritat que l'esclat de la crisi, la depressió econòmica i psicològica, va derivar en el 15M i en el trencament amb la versió oficial que imperava a l'imaginari col·lectiu. El més difícil era precisament això. No resulta tan complicat canviar les polítiques o enfrontar-se als poders econòmics com canviar l'estat d'ànim de la població, convèncer-nos que les coses es poden fer d'una altra manera i que ho tenim a les nostres mans. El 15M és essencial perquè, davant del clima d'impotència i de culpabilització de les víctimes de la crisi impulsat des del poder polític i econòmic, la gent surt massivament al carrer i diu que tot allò no és cert, que el rei està despullat i ens estan mentint, que no estem sols sinó que som la majoria, el 99%, i que allò no és una crisi, sinó una estafa. És a partir de llavors que es comencen a dir les coses pel seu nom i que la gent pensa que tot podria ser d'una altra manera.

Malgrat tot, us esperàveu l'èxit de Podem a les recents eleccions europees?

Bé, m'esperava que aconseguiria representació, però em va sorprendre força el nombre d'eurodiputats [cinc] que va obtenir. Podem no és cap fenomen aïllat, sinó que també s'insereix dins d'un procés molt més complex en què la gent, farta que governin en contra seva, troba mecanismes per fer-hi front i canviar la realitat. Podem és una eina que sorgeix a les europees, però en realitat el subjecte no és Podem ni és Guanyem, sinó la ciutadania. La ciutadania ha dit prou i ha comprès que ha de sumar una alternativa o estarà acabada, perquè d'aquesta crisi no sortirem com estàvem abans. O ens hi impliquem, capgirem la truita i en sortim amb més i millor democràcia, o transitarem tots cap a una versió contemporània del feudalisme. La gent ha entès que delegar la política ha estat un fracàs que ens ha dut a la ruïna. Per això, davant la conjuntura actual i el procés de revolta ciutadana, a les europees va haver-hi Podem i a les municipals hi haurà Guanyem, però més enllà de l'eina en concret, el més important és que la ciutadania es consolida com un actor polític de primera fila.

Heu dit públicament que us van convidar a formar part de les llistes d'Iniciativa per Catalunya Verds (ICV) i de la Candidatura d'Unitat Popular (CUP), dues ofertes que vàreu desestimar. Podem no us en va fer cap?

Abans de la presentació de Podem vaig mantenir-hi alguna conversa informal, però els vaig deixar clar que en aquell moment no m'interessava pas. Jo era la portaveu de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) i no hi vaig donar peu, no tenia sentit que jo em presentés a les primàries per ser candidata a les eleccions europees.

Us autoqualifiqueu com a «demòcrata radical», més que no com a ciutadana d'esquerres; Podem també defuig la classificació habitual esquerra-dreta, un esquema del qual fins ara només s'apartaven els conservadors, tot disfressant-se de centre. És la fi de les ideologies?

En absolut. Jo no renege dels valors de les esquerres, és la tradició política amb què m'identifico més: la igualtat, la llibertat, la conquesta de drets fonamentals. Passa que arreu d'Europa, no sols aquí, els partits socialdemòcrates han experimentat una evolució comuna. Després de la Segona Guerra Mundial, aquestes formacions van emergir com a garants d'un seguit de drets i llibertats que conformaven el gran pacte social. Temps a venir, però, aquests mateixos partits han abraçat els dogmes de la política neoliberal, tot traint els valors de la justícia social. Les seves polítiques econòmiques es diferencien ben poc de les de les dretes. A Espanya això s'ha vist de manera claríssima: qui ha rescatat la banca no és només el PP, sinó també el PSOE; qui ha provocat els desnonaments no és només el PP, sinó també el PSOE; qui ha fet retallades no és només el PP, sinó també el PSOE... La pràctica ha evidenciat que les polítiques econòmiques, la corrupció i les portes giratòries són comunes als uns i als altres. És això, que ha desacreditat l'etiqueta d'esquerres i que l'ha inutilitzada. Hi ha milions i milions de persones que han mort per defensar aquests valors, hi crec amb fermesa, però l'etiqueta d'esquerres amb què cada dia es reivindiquen els partits socialdemòcrates no em defineix a mi, personalment. Tots aquests partits són ara mateix al terreny de l'enemic, i és per aquest motiu que alguns reivindiquem els valors de les esquerres, però no pas la seva etiqueta.

El bipartidisme és ferit de mort, o podria reviscolar més aviat que no ens pensem?

El bipartidisme no és mort, ni de bon tros. Fa dècades que mana i encara deté el control dels poders polític, econòmic i judicial, amb uns tentacles que s'estenen al poder mediàtic. D'eines per perpetuar-se, el bipartidisme en té i moltes, però està ferit de mort perquè la gent ja n'està tipa. No sabem quant de temps trigarà a morir ni què vindrà després. Si hi ha una implicació ciutadana potent per fer la política que volem, potser tindrem alguna cosa millor, però si no fem res com a ciutadania i ens limitem a veure com agonitza el bipartidisme, podríem presenciar nous episodis de neofeixisme o d'autoritarisme.

Parlem de Guanyem Barcelona, la plataforma que lidereu, creada a partir de la unió d'associacions veïnals i moviments cívics. Us vàreu plantejar de recollir 30.000 signatures de suport abans del 15 de setembre, i les heu aconseguides amb escreix.

Sí. Cap a mitjan d'agost ja les teníem. El juliol vàrem fer xerrades als barris amb una aflluència de 400 o 500 persones en cada cas, un símptoma clar de la il·lusió que desperta un projecte d'aquest tipus. I el 16 de setembre, a les Cotxeres de Sants, vàrem aplegar més de 1.500 ciutadans.

Cerqueu la complicitat dels partits progressistes a fi que s'uneixen sota la vostra marca. Això no pot desvirtuar una mica l'esperit inicial del projecte?

Guanyem Barcelona ha sorgit com una plataforma ciutadana, cap dels impulsors no pertanyem a cap partit polític, i el primer que ha fet ha estat interpel·lar la ciutadania en general, especialment el 50% de la població que va abstenir-se a les últimes

eleccions. Interpel·lem els ciutadans, no els partits. Ara bé, sí que hem dit que volem generar una gran confluència, unir esforços que ens permeten de guanyar l'Ajuntament de Barcelona, un repte que veiem factible si sumem gent molt diversa. No cometem l'arrogància de pensar que som els únics defensors de la democràcia, però. Sabem que ja n'hi ha d'organitzats políticament, forces polítiques a les quals no hem proposat una coalició a l'ús, signada a un despatx i amb quotes a les llistes, allò a què ens ha acostumat la política clàssica, sinó que els hem suggerit una confluència a partir d'objectius concrets. De diferències, n'hi haurà, però la situació d'emergència present recomana deixar-les de banda en benefici d'uns objectius comuns: la democratització de les institucions, fer-les transparents, acabar amb la corrupció, un nou contracte ètic entre representants i representats, la limitació de sous i de mandats, evitar l'acumulació de càrrecs, crear uns mecanismes efectius de rendició de comptes, prioritzar els drets socials a les polítiques públiques per tal de garantir la vida de les persones per sobre de qualsevol altre interès econòmic, promoure un model de creixement que generi feina digna i sostenible, amb criteris socials i de sostenibilitat ambiental... A Guanyem ja hi participen milers de persones a títol individual, i les converses amb les forces polítiques culminaran a l'octubre, amb unes jornades de confluència que ens faran veure en quins punts ens podem posar d'acord i en quins no. És un procés una mica complex, però no ens l'hem inventat nosaltres. Al capdavant, és la política que s'ha demostrat més efectiva, una confluència que ja s'ha produït a tot de demandes ciutadanes, ja sigui per aturar els desnonaments, en favor de la sanitat pública o per defensar les escoles bressol.

El moment tan dramàtic que vivim exigeix que traslladem totes aquestes demandes a les institucions, de manera col·lectiva. Ens cal molta valentia, generositat i amplitud de mires.

Siga com siga, hi ha el risc que el suport de diverses forces polítiques pugui desanimar alguna gent a votar Guanyem. En política, dos més dos no acostumen a sumar quatre.

Si el procés conclou tal com l'hem ideat, no passarà això. En cap moment no hi haurà una negociació de despatx, sinó que milers de persones discutiran cada punt del programa. Posarem els objectius comuns per davant de les sigles i de les negociacions partidistes. Fins ara, l'acollida ha estat impressionant. Els qui han oposat més resistència són els partits polítics, que volen mantenir les seves diferències i les seves quotes de representació, però aquesta és, precisament, una de les demandes del carrer: no pot ser que la gent que comparteix uns mateixos objectius vagi cadascuna per la seva banda a causa de les quotes i dels interessos particulars. És contra això, que lluitem nosaltres.

Suggeriu la possibilitat de fer consultes periòdiques a la ciutadania, però el cert és que les comptades ocasions en què s'han posat en pràctica —per exemple, a Barcelona mateix, amb motiu del redisseny de l'avinguda Diagonal— hi ha hagut un índex de participació bastant baix. La solució passa per fer-ne moltes més i que tothom entenga que això afecta el seu dia a dia?

No se'ns ha educat per a participar. Ens han educat per a delegar la política, una matèria que ens han fet veure que era avorridíssima, limitada a la gestió pura i dura. Nosaltres havíem d'anar a votar cada quatre anys i prou. Perquè es consolidi, la

cultura de la participació s'ha de practicar durant molt de temps, ens cal un canvi de paradigma i fer molta pedagogia. Quan els mecanismes de participació serveixin d'alguna cosa, la gent en prendrà part de manera entusiasta. Els actuals sistemes de participació, almenys a la ciutat de Barcelona, no serveixen de res, fan perdre el temps de la gent amb un simulacre de participació que no passa de ser l'estructura vertical de sempre. El poder municipal decideix què consulta i què no, i a més, tot allò que consulta mai no és vinculant. Són audiències públiques i consells de barri que acaben convertits en una mena de mur de les lamentacions on tothom que va es queixa per desfogar-se una mica, res més. Si aquesta gent pogués decidir sobre quins temes volen ser consultats i els mecanismes de participació fossin eficaços, decisoris i no sols consultius, de segur que tindrien èxit. Consultes sobre plans urbanístics, sobre temes pressupostaris, sobre el funcionament mateix del consistori... Molts hi participarien, perquè veurien que, en efecte, allò sí que resulta transcendent.

El fet és que la situació econòmica que travessen els ajuntaments és lamentable, més preocupats a pagar els deutes contrets que no a generar il·lusió amb idees noves. Una revolució d'aquest tipus no seria senzilla, en el context actual.

L'Ajuntament de Barcelona, malgrat tot, és un dels més sanejats que hi ha, dels que més capacitat d'inversió té avui dia. En qualsevol cas, hem de ser escrupolosos i no caure en el maximalisme ni en la fantasia electoral, amb promeses que no podrem complir. De limitacions, és clar que en trobarem, però hi ha un seguit de coses que podríem fer amb el pressupost que hi ha, únicament es tracta

de prioritzar-ne unes a costa d'unes altres. Democratitzar la institució, fer-hi una auditoria i establir mecanismes de transparència i de participació ciutadana no suposa cap despesa. A més, hi ha eines d'intervenció econòmica que no es fan servir ara com ara, per exemple en matèria de fiscalitat, que permetrien de redistribuir la riquesa en comptes d'incentivar només les grans multinacionals. Els beneficis d'aquestes grans multinacionals no redunden en la ciutat, sinó que emigren a paradisos fiscals. Amb les adjudicacions també es pot incentivar un tipus d'economia en concret, més social i respectuosa amb el medi. No resoldrem tots els problemes des del primer dia, és clar que no, però sí que pots posar-hi les bases i resoldre'ls a poc a poc.

És factible enfrontar-se als poders econòmics? És plausible un Ajuntament de Barcelona sancionant els bancs per cada pis buit de la seua propietat, per exemple?

I tant! Es tracta de no tenir relacions de dependència o de vassallatge. PP, PSC i CIU tenen una relació de dependència absoluta envers els bancs, hi estan molt endeutats, però nosaltres, com a ciutadans normals, que no els hi devem res, és clar que ens hi podem enfrontar. Hem d'imposar l'interès general per sobre de qui sigui o del que sigui. El problema és tot just aquest: durant les darreres dècades hi ha hagut una cessió de la sobirania del poder polític al poder econòmic, com si això fos normal, però normal no ho és pas. De normalitat democràtica, no n'hi ha, tenim una democràcia segregada. Evidentment, ens hem d'enfrontar als poders fàctics, cosa que no vol dir que s'hagi d'acabar amb el capitalisme ni dur el comunisme a Barcelona, sinó utilitzar

aparells com la fiscalitat, totalment viables. És clar que no serà fàcil, les multinacionals han acumulat un poder enorme i no n'hi ha prou amb guanyar unes eleccions. Per plantar-los cara i imposar-hi l'interès general, caldrà una mobilització ciutadana molt forta abans, durant i després dels comicis.

Paral·lelament a Guanyem Barcelona, sorgeixen col·lectius Guanyem a tot de ciutats que no tenen res a veure amb la vostra, amb un teixit associatiu bastant dens i una tradició assembleària –fins i tot anarquista– molt important. Poden quallar-hi, a tot arreu?

És veritat que a Barcelona ens trobem en una situació privilegiada per guanyar l'Ajuntament, i és per aquest motiu que alguns varem decidir-nos a fer aquest pas. Moltes altres ciutats no tenen el teixit associatiu i veïnal de Barcelona, i de fet, aquest projecte està pensat per a Barcelona, exclusivament. Mai no ens varem plantejar de crear una marca catalana o estatal, no preteníem impulsar cap procés similar enlloc més. El municipalisme ha de sorgir a cada lloc, i en el cas de Guanyem Barcelona, ha nascut enmig d'una conjuntura molt concreta, de revolució democràtica, en què bona part de la població exigeix el dret a decidir. La nostra experiència, és cert, ha propulsat l'aparició d'altres processos a altres ciutats: un segment nombrós de la ciutadania que mai no prendria part en els partits clàssics sí que veu amb bons ulls de participar en Guanyem, en uns altres Guanyem. Ara bé, no som ingenus i sabem que pot haver-hi la temptació de disfressar-se de Guanyem a fi de semblar quelcom més ample. Nosaltres tan sols considerarem com a iniciatives afins aquelles amb què compartim objectius i metodologia, com és lògic. □